

Koreografirana kužnost in ranljivost

Melita Forstnerič Hajnšek

19.04.2021 06:00

Physis, predstava, posvečena Friedrichu Nietzscheju, Via Negativa, Stara elektrarna, ogled 11. aprila, režija Anita Wach in Bojan Jablanovec

Gregor Zorc kot Nietzsche v predstavi Physis VIA NEGATIVA

Koreografiranje kužnosti so podnaslovili predstavo Physis v izvedbi Via Negative, odigrano in posneto (multikam video) v ljubljanski Stari elektrarni. Nastala je po zamisli **Anite Wach** in **Bojana Jablanovca**, ki se podpisuje tudi kot režiser. Koreografinji predstave sta Anita Wach in **Kristina Aleksova**. Sodelujejo tudi udeleženci Via Negativa Laba 2020. Projekt deluje nekako "operno" in nadaljuje z uprizoritvenimi in drugimi strategijami Via Negativinih predstav - 365 padcev, Deveta in Golo življenje. Tudi Physis temelji na raziskavi primarnega telesnega odzivanja, brezpogojnih impulzov in strategij preživetja. Ustvarjalce zanimajo situacije, ki rušijo ravnovesje med racionalnim, priučenim, kulturno pogojenim telesom in prvinskim telesom, ki se izmika nadzoru.

Sedemnajst performerjev - Odvečnih, kot jih imenujejo v spremnem dopisu k predstavi, izpostavljenih, razgaljenih, bolnih-kužnih, ranljivih, prihaja drug za drugim na prizorišče. Ko se napolni prizorišče, deluje kolektiv kljub nebogljenosti posameznikov z močjo kolektivne energije. Vzpostavijo skupnost, ki se je edina sposobna zoperstaviti konfliktu med razumom in naravo. Osemnajsto telo je najbolj živo prisotno, nenehno se plazi med njimi in reflektira situacijo, stanje s telesom misli. Igralec **Gregor Zorc** v podobi Friedricha Nietzscheja je izjemen, srhljivo vseobsegajoč v izrazu in gestusu. Kot že kdaj prej na odru fascinira s popolno, krvavo resn(ič)no predanostjo vlogi. Uteleša na najsilovitejši, najprepričljivejši način to razmerje med prvinskim telesom in umom. Njegova komunikacija s kolektivom je nekaj najizvirnejšega, najsugestivnejšega v zadnjem času na odru. Do bolečine, do zadnjih atomov telesnosti ga čutimo. Nenehna napetost, ki jo nosi, ustvarja tak močan klimaks, kot smo ga redko vajeni na tak način. Stik gibalnega in verbalnega se v njegovem liku na izvirne način prepleta do neslutnih meja. V bistvu se nenehno izmika pričakovani formi enega in drugega.

Predstava, ki je prepredena z odlomki iz knjige Tako je govoril Zaratustra (prevod Janko Moder), je posvečena Nietzscheju, ki je 3. januarja 1889 doživel živčni zlom, po letu 1898 pa serijo možganskih kapi, zaradi česar je bil delno paraliziran ni več mogel hoditi in govoriti. Umrl je 25. avgusta 1900 zaradi pljučnice. Diagnoza njegove duševne bolezni je še vedno predmet medicinskih razprav.

V ospredju je nagon za podrejanje in nadzor narave, predvsem pa problem podrejanja telesnosti načelom racia, umetnosti in etike

Bolezen je najoprijemljivejši izraz ranljivosti in v predstavi smo kot leitmotiv priča verističnim izpovedim, ne le verbalnim, tudi koreografskim, protagonistov o boleznih njihovih bližnjih. V ospredju je nagon za podrejanje in nadzor narave, predvsem pa problem podrejanja telesnosti načelom racia, umetnosti in etike. Nietzsche v inkarnaciji sijajnega Zorca sega čez vse meje pričakovanega in lagodnega, je pretresljiv v svojem nenehnem rušenju ravnovesja med pridobljenim in prvinskim. Prizor, ko sedemnajsterica pljuva na skupno mesto in Nietzsche iztiska iz njih eno od elementarnih tekočin, zaznamovanih s kužnostjo, je silovit. Posebej v delu, ko se valja v ogromnem izpljunku in vseobsegajoča kužnost zajame prizorišče.

Glasba mestoma jemlje tudi iz opernih kanonov, kot so uvertura iz Wagnerjevega Tanhäuserja, Offenbachovih Hoffmanovih pripovedk ter Orfeja in Evridike idr.

"Država potrebuje ljudi, ki so dovolj šibki, da postanejo odvisni, in dovolj pridni, da ostanejo koristni. Demokracija se je vkopala v katakombe zdravih, odgovornih in normalnih. Ni demokracije za bolezen in umiranje, ni demokracije za vizije upornega duha ali trepetanje šibkega srca - ni demokracije za naravo." To so temeljne iztočnice predstave, vzete iz Nietzscheja.

Snemalci so del kolektiva na prizorišču in se s štirimi kamerami pomešajo med protagoniste, kar pomaga pri kompleksnejši recepciji.

Ustvarjalci predstave

Predstava Physis je nastala po zamisli Anite Wach in Bojana Jablanovca, ki se podpisuje tudi kot režiser. Koreografinji predstave sta Anita Wach in Kristina Aleksova. Friedricha Nietzscheja upodablja Grega Zorc, v vlogi Odvečnih pa nastopajo Aleksandra Kmetič, Anita Wach, Daniele Tenze, Ena Kurtalić, Jernej Škof, Kristina Aleksova, Loup Abramovici, Mitja Lovše, Neža Blažič, Nina Goropečnik, Olja Grubić, Rok Kravanja, Sara Horžen, Timotej Novaković, Tina Habun (Tjaša Črnigoj), Rea Vogrinčič, Vesna Hauschild in Lena. Za glasbo in oblikovanje zvoka je poskrbel Eduardo Raon. Predstava je bila posneta v Stari mestni elektrarni.